

Právní rámec ochrany kulturního dědictví 5

Právní úprava výkonu specializovaných profesí na úseku ochrany kulturního dědictví: povolení k restaurování kulturní památky

Přemísťování a vývoz kulturních památek a předmětů kulturní hodnoty do zahraničí

Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro výstavní účely
Ochrana sbírek muzejní povahy

Právní úprava výkonu specializovaných profesí na úseku ochrany kulturního dědictví: povolení k restaurování kulturní památky (§ 14a)

Osoby oprávněné provádět restaurování kulturní památky:

Obecné podmínky, jež musí splňovat fyzické osoby jako zhotovitelé pro restaurování **kulturních památek** nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckého řemesla:

svéprávnost, bezúhonnost a povolení k restaurování (toto ustanovení obsahuje výjimku umožňující studentům, kteří vykonávají restaurátorskou činnost jako součást svého řádného studia v oboru restaurování na vysoké škole nebo na vyšší odborné škole zařazené v síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení, provádět restaurování, resp. participovat na něm ve smyslu odst. 1, ačkoli nejsou držiteli povolení k restaurování. U některých specializací restaurátorských činností totiž prakticky není příležitost uplatnit je na věcech, které nejsou kulturní památkou (např. nástěnná malba z období středověku), a tudíž by ani nebylo možno pro účely vydání povolení k dokumentaci těchto akcí ve smyslu odst. 5 písm. c). Tato činnost je však podmíněna dohledem pedagoga, který je držitelem povolení k restaurování).

Pozor: odlišné od vázané živnosti se stejným názvem podle živnostenského zákona, u níž je sice předmětem činnosti obnova předmětů, které jsou díly výtvarného umění či uměleckořemeslnými pracemi, avšak nejsou kulturními památkami.

- Orgánem příslušným k povolení restaurování = Ministerstvo kultury ČR – povolení vydá po předchozím prokázání odborné kvalifikace.
 - Zákon stanoví odlišné kvalifikační požadavky na restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou **díly výtvarného umění**, a na restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou **díly uměleckého řemesla**.
 - Díla výtvarného umění: vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu zaměřeném na restaurování, případně vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu příslušného uměleckého oboru a osvědčení o absolvování restaurátorského studia v rámci celoživotního vzdělávání nebo o vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu příslušného zaměření a 2 roky odborné praxe.
 - Díla uměleckého řemesla: vyšší odborné či úplné střední odborné vzdělání v oboru restaurování nebo vyšší odborné či úplné střední odborné vzdělání v příslušném oboru a 5 let odborné praxe. V případě specializací, pro něž středoškolské studium nebylo zřízeno, postačí vyučení v příslušném oboru a 8let praxe při restaurování věcí, které nejsou kulturními památkami.
- + **potřeba doložení odborných schopností**, které jsou souhrnem znalostí a dovedností, zaručujících zachování hmotné podstaty kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi při respektování jejich autenticity; prokazují se předložením dokumentace, ze které vyplývá, že fyzická osoba žádající o udělení povolení k restaurování již úspěšně a samostatně restaurovala věci, které nejsou kulturními památkami.

- Povolení na základě **žádosti**:

- vymezení požadované restaurátorské specializace podle přílohy č. 1 k zákonu č. 20/1987 Sb. +

- a) vyplněný evidenční dotazník, jehož vzor je uveden v příloze č. 2 zákona č. 20/1987 Sb.
- b) ověřené kopie dokladů o dosažené kvalifikaci a odborné praxi podle odstavce 4 písm. a), nejde-li o fyzickou osobu, na kterou se vztahuje postup při uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti podle [zákona o uznávání odborné kvalifikace](#),
- c) dokumentace nejméně 3 restaurátorských prací na věcech, které nejsou kulturními památkami, z nichž nejméně 1 nesmí být starší 2 let, provedených v restaurátorské specializaci, v níž se žádá o udělení povolení k restaurování.

Rozhodnutí Ministerstva kultury: stanovena specializace restaurátorské činnosti + další podmínky pro její výkon.

Ministerstvo kultury vede seznam osob s povolením k restaurování – možnost nahlížet v případě osvědčení právního zájmu. Seznam osob s povolením k restaurování je dostupný na internetových stránkách Národního památkového ústavu <http://monumnet.npu.cz>, kde do něho lze nahlížet (po získání povolení – PIN).

Držitel povolení k restaurování povinen neprodleně oznámit každou změnu v údajích a ve lhůtě 30 dnů změnu doložit.

Ministerstvo kultury **zruší** povolení k restaurování, jestliže držitel povolení k restaurování

a) byl omezen ve svéprávnosti,

b) přestal splňovat podmínku bezúhonnosti,

c) hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodil při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,

d) uvedl v žádosti o povolení k restaurování nepravdivé údaje,

e) požádal o zrušení povolení k restaurování.

Ministerstvo kultury může rozhodnout o **pozastavení** restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování, jestliže proti jeho držiteli

a) bylo zahájeno trestní řízení, v jehož důsledku může přestat splňovat podmínku bezúhonnosti,

b) bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti,

a to až do nabytí právní moci rozhodnutí, kterým toto řízení končí.

Posuzování odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek (§ 14b)

Při uznávání odborné kvalifikace a bezúhonnosti uchazeče, tj. osoby, na kterou se vztahuje postup při uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti podle [zákona o uznávání odborné kvalifikace](#), postupuje ministerstvo kultury podle uvedeného zákona, neboť je v případě odborné kvalifikace k restaurování uznávacím orgánem ve smyslu [§ 29 zák. o uzn. odb. kval.](#)

Ministerstvo kultury k vedení evidence osob oprávněných k restaurování. Jde o evidenci odlišnou od seznamu osob s povolením k restaurování podle § 14a odst. 8.

Požaduje-li ministerstvo kultury před uznáním odborné kvalifikace uchazeče splnění kompenzačních opatření ve smyslu [zákona o uznávání odborné kvalifikace](#), rozhodne o požadovaném kompenzačním opatření, tj. rozdílové zkoušce nebo absolvování adaptačního období.

V případě volby splnění kompenzačního opatření formou rozdílové zkoušky stanoví rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče, jež nejsou podle jím předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče (srov. § 14b odst. 2 a 3). Dále toto ustanovení zmocňuje ministerstvo kultury ke stanovení školy, na které uchazeč složí rozdílovou zkoušku podle restaurátorské specializace, ve které hodlá v České republice působit, avšak toto zmocnění není v souladu s úpravou obsaženou v odst. 2.

Pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období ministerstvo kultury stanoví délku a odborné zaměření adaptačního období, včetně oblastí, jejichž znalost je nezbytná pro restaurování v restaurátorské specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, a jež nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, tedy odborné praxe. Dále ministerstvo kultury stanoví obsah dokumentace restaurátorských prací v rozsahu nejvýše tří prací provedených během adaptačního období, způsob jejího vyhodnocení a způsob vyhodnocení adaptačního období.

Odborně způsobilým k výkonu regulované činnosti podle zvláštního právního předpisu se uchazeč stává až rozhodnutím vydaným podle [§ 24 odst. 6 zák. o uzn. odb. kval.](#), pokud doložil splnění kompenzačního opatření.

Přemíst'ování a vývoz kulturních památek a předmětů kulturní hodnoty do zahraničí

K přemíst'ování kulturních památek by mělo docházet jen ve výjimečných případech, neboť by měla být respektována zásada, že památka by neměla být vytrhována ze svého prostředí.

§ 18 zákona č. 20/1987 Sb.:

Stavbu, která je kulturní památkou, lze přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Movitou věc, která je kulturní památkou, lze z veřejně přístupného místa trvale přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Krajský úřad, který dal souhlas k přemístění kulturní památky podle odstavců 1 a 2, uvědomí o tom odbornou organizaci státní památkové péče.

Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní

- Vlastník kulturní památky je povinen umožnit osobám pověřeným orgány státní památkové péče vědecký výzkum kulturní památky, popřípadě pořízení její dokumentace. Jde-li o důležitý společenský zájem, je vlastník movité kulturní památky povinen kulturní památku přenechat především odborné organizaci k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní na náklad toho, jemuž se kulturní památka přenechá k užívání.
- (2) O podmínkách přenechání kulturní památky nebo národní kulturní památky k dočasnému užívání rozhodne krajský úřad po vyjádření odborné organizace státní památkové péče

Kulturní památky ve vztahu k zahraničí

Kulturní památku lze v zahraničí vystavovat, do zahraničí zapůjčit nebo do zahraničí vyvézt pro jiné účely jen s předchozím souhlasem ministerstva kultury.

Věc, která vykazuje znaky kulturní památky podle [§ 2 odst. 1](#), lze trvale převézt ze zahraničí do České republiky jen s předchozím souhlasem příslušného orgánu státu, z něhož má být dovezena, je-li zaručena vzájemnost.

Věc vykazující znaky kulturní památky podle [§ 2 odst. 1](#), která byla na území České republiky zapůjčena cizím státem, jenž prohlásil, že tato věc je v jeho vlastnictví, nepodléhá provedení jakéhokoliv výkonu rozhodnutí ani exekuci a předběžným opatřením nelze uložit s takovou věcí nenakládat; nelze ani přijmout jakékoli rozhodnutí nebo opatření, které by bránilo vrácení takové věci tomuto cizímu státu.

zákon č. 71/1994 Sb. o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty

- Předměty kulturní hodnoty podle tohoto zákona jsou přírodniny nebo lidské výtvořiny nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku a splňují kritéria obsažená v [příloze č. 1](#) tohoto zákona.
- Tento zákon se nevztahuje na prodej a vývoz kulturních památek a národních kulturních památek, evidovaných sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů, které jsou jejich součástmi, archiválií, originálů uměleckých děl žijících autorů, a na předměty dovezené do České republiky, které byly propuštěny do celního režimu dočasného použití.
- Předměty kulturní hodnoty lze vyvézt z území České republiky, pouze jsou-li doloženy osvědčením k vývozu na dobu určitou nebo osvědčením k trvalému vývozu (dále jen "osvědčení"). Osvědčení nemůže být nahrazeno posudkem znalce. Osvědčení vydávají na základě žádosti podané fyzickou nebo právnickou osobou, která je vlastníkem předmětu kulturní hodnoty (dále jen "vlastník"), muzea, galerie, knihovny a pracoviště Národního památkového ústavu (dále jen "odborná organizace"), popřípadě Ministerstvo kultury. Osvědčení k vývozu na dobu určitou se vydá, pokud se nejedná o kulturní památku nebo národní kulturní památku.
- Předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a předměty kulturní hodnoty sakrální a kultovní povahy nabízené k prodeji musí být opatřeny osvědčením k trvalému vývozu. Osvědčení vydáno za poplatek 500 Kč.

zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Tímto zákonem se stanoví podmínky ochrany sbírek, uchovávaných zejména v muzeích a galeriích, stanoví se podmínky a způsob vedení evidence sbírek muzejní povahy, práva a povinnosti vlastníků sbírek muzejní povahy, upravují se veřejně prospěšné služby, vybrané veřejné služby a standardizované veřejné služby poskytované muzei a galeriemi a stanoví se podmínky jejich poskytování a správní tresty za porušení stanovených povinností.

Sbírkou muzejní povahy je sbírka, která je ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy; tvoří ji soubor sbírkových předmětů shromážděných lidskou činností

Muzeem je instituce, která získává a shromažďuje přírodniny a lidské výtvary pro vědecké a studijní účely, zkoumá prostředí, z něhož jsou přírodniny a lidské výtvary získávány, z vybraných přírodnin a lidských výtvorů vytváří sbírky, které trvale uchovává, eviduje a odborně zpracovává, umožňuje způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu jejich využívání a zpřístupňování poskytováním vybraných veřejně prospěšných služeb, přičemž účelem těchto činností není zpravidla dosažení zisku. Galerií je muzeum specializované na sbírky výtvarného umění.

Veřejně prospěšnými službami poskytovanými muzeem nebo galerií jsou služby, které slouží k uspokojování kulturních, výchovných, vzdělávacích a informačních potřeb veřejnosti (dále jen "veřejná služba"). Veřejné služby jsou zčásti nebo zcela financovány z veřejných rozpočtů.

Centrální evidence sbírek: vede ji ministerstvo kultury

Do centrální evidence ministerstvo zapíše sbírky, jejichž vlastníkem je Česká republika nebo územní samosprávný celek. Sbírký ostatních vlastníků se do centrální evidence zapíší, jestliže o tom rozhodne ministerstvo na základě žádosti vlastníka sbírky.

Ministerstvo zapíše do centrální evidence pouze sbírku, která se trvale nachází na území České republiky a která obsahuje nejméně 5 sbírkových předmětů.

Do centrální evidence se zapisuje

a) název sbírky,

b) popis sbírky, který obsahuje její charakteristiku, obor, který dokumentuje, označení území, z něhož jsou jednotlivé sbírkové předměty převážně získávány, časové období, které převážně dokumentuje, a výčet charakteristických druhů sbírkových předmětů,

c) seznam sbírkových předmětů nebo výčet evidenčních čísel jednotlivých sbírkových předmětů, které sbírku tvoří ke dni zápisu do centrální evidence,

d) místo uložení sbírky,

e) vlastník sbírky, a sice Česká republika nebo příslušný územní samosprávný celek, nebo jméno, příjmení a místo trvalého pobytu fyzické osoby, a jde-li o občana České republiky, i jeho rodné číslo, nebo název a sídlo právnické osoby, včetně organizační složky na území České republiky, patřící právnické osobě se sídlem v zahraničí, a identifikační číslo osoby,

f) správce sbírky, jde-li o sbírku ve vlastnictví České republiky nebo územního samosprávného celku nebo o sbírku, kterou fyzická nebo právnická osoba spravuje na základě smlouvy s vlastníkem sbírky; pro rozsah zapisovaných údajů týkajících se správce sbírky platí obdobně písmeno e),

g) evidenční číslo sbírky přidělené ministerstvem,

h) datum zápisu sbírky do centrální evidence.

Pokud jsou součástí sbírky archiválie, vyznačí se tato skutečnost v centrální evidenci.

Vlastník sbírky zapsané v centrální evidenci je povinen

- a) zajistit ochranu sbírky před krádeží a vloupáním;
- b) zajistit ochranu sbírky před poškozením, zejména nepříznivými vlivy prostředí;
- c) zajistit preparaci, konzervování a restaurování sbírky, je-li to třeba k jejímu trvalému uchování;
- d) vést sbírkovou evidenci, která obsahuje tyto záznamy:

1. název a stručný popis jednotlivých sbírkových předmětů, popřípadě materiál, z něhož jsou vyrobeny, rozměry, hmotnost, časové zařazení, datum získání, identifikace autora nebo výrobce a další identifikační znaky,

2. označení území, z něhož sbírkové předměty pocházejí, je-li známo,

3. způsob a okolnosti nabytí jednotlivých sbírkových předmětů (například sběr, dar, dědictví, koupě),

4. stav sbírkových předmětů,

5. evidenční čísla jednotlivých sbírkových předmětů,

6. označení archiválií,²⁾ jsou-li součástí sbírky;

e) uchovávat sbírku v její celistvosti tak, jak byla zapsána do centrální evidence, s výjimkou vyřazení sbírkových předmětů ze sbírky nebo zařazení nových sbírkových předmětů do sbírky za podmínek stanovených tímto zákonem;

f) umožnit zpřístupnění sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů veřejnosti pro studijní a vědecké účely vystavováním, veřejným předváděním jejich vzhledu, popřípadě funkce nebo zapůjčováním k dočasnému vystavování nebo veřejnému předvádění jejich vzhledu, popřípadě funkce v tuzemsku nebo v zahraničí s výjimkou podle odstavce 4;

g) stanovit režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty a dbát na jeho dodržování;

h) provést mimořádnou inventarizaci sbírky nebo její určené části na základě rozhodnutí ministerstva;

i) provádět každoroční inventarizaci sbírek nebo jejich určených částí, s výjimkou sbírky nebo její části, u níž byla v předchozím roce provedena inventarizace mimořádná;

j) vyřazovat sbírkové předměty ze sbírky z důvodů jejich neupotřebitelnosti, přebytečnosti, výměny nebo ztráty a dbát, aby údaje ve sbírkové evidenci byly v souladu se skutečným stavem a s údaji v centrální evidenci;

k) umožnit zaměstnanci ministerstva provést kontrolu plnění ustanovení tohoto zákona;

l) strpět označení budovy, v níž je sbírka umístěna, předepsaným mezinárodním znakem, a to již v době míru tak, aby byla sbírka chráněna pro případ ozbrojeného konfliktu;

m) při převodu vlastnictví ke sbírce upozornit nabyvatele na skutečnost, že tato sbírka je zapsána v centrální evidenci;

n) oznámit ministerstvu zničení nebo odcizení sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů, a to do 30 dnů ode dne, kdy se o tomto zničení nebo odcizení dozvěděl, a poskytnout Policii České republiky evidenční, popřípadě obrazové záznamy odcizených sbírkových předmětů.

Vlastník sbírky zapsané do centrální evidence má právo na:

- a) odbornou pomoc, jíž jsou mu povinny bezplatně poskytnout organizace státu nebo územního samosprávného celku určené ministerstvem,
- b) služby, jež jsou mu povinny za úplaty poskytnout organizace státu nebo územního samosprávného celku určené ministerstvem.

Odborná pomoc podle odstavce 1 písm. a) zahrnuje odborné určení sbírkových předmětů a jejich třídění, odborné určení vhodných podmínek a způsobu ukládání, uchovávání nebo vystavování sbírek a sbírkových předmětů včetně určení vhodných podmínek prostředí jejich uchovávání, revizi sbírek z hlediska potřeby preparace, konzervování nebo restaurování, poradenskou činnost týkající se evidence, inventarizace nebo vývozu sbírkových předmětů do zahraničí. Služby podle odstavce 1 písm. b) zahrnují preparaci, konzervování a restaurování.

Vlastník sbírky zapsané do centrální evidence mohou být poskytnuty z veřejných prostředků účelově určené příspěvky na

- a) vybavení objektů, kde je sbírka umístěna, zabezpečovacími a protipožárními systémy,
- b) preparaci, konzervování a restaurování sbírkových předmětů,
- c) pořizování registru ohrožených sbírkových předmětů a dalších registrů sloužících ke zmírnění následků krádeží a k operativní evidenci sbírkových předmětů,
- d) instalaci expozic a výstav,
- e) zpřístupnění expozic a výstav osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, nebo
- f) plnění opatření vyplývajících z mezinárodních smluvních závazků České republiky, které se týkají ochrany, uchovávání a prezentace sbírek.

Poskytnutí příspěvku podle odstavce 3 může být podmíněno lhůtou, během níž vlastník sbírky nepodá návrh na zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci. Podá-li vlastník sbírky návrh na zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci před uplynutím této lhůty, je povinen vrátit orgánu, který mu příspěvek poskytl, poměrnou část tohoto příspěvku.

Vývoz sbírek do zahraničí

Sbírku nebo jednotlivé sbírkové předměty zapsané v centrální evidenci lze vyvážet z území České republiky pouze z důvodů vystavování, veřejného předvádění vzhledu, popřípadě funkce, preparace, konzervování, restaurování nebo vědeckého zkoumání, a to na dobu určitou a na základě povolení ministerstva.

Ministerstvo vydává povolení na základě žádosti vlastníka sbírky. Žádost o vydání povolení podává vlastník sbírky na předepsaném tiskopisu, jehož vzor je uveden v prováděcím právním předpise.

Ministerstvo vydá povolení pouze tehdy, jestliže vývoz neohrozí fyzickou podstatu sbírky, popřípadě jednotlivých sbírkových předmětů a jsou-li poskytnuty dostatečné právní záruky pro její vrácení do České republiky.

Sbírku nebo jednotlivé sbírkové předměty lze dočasně vyvézt z území České republiky jen ve lhůtě 1 roku ode dne vydání rozhodnutí ministerstva, kterým byl vývoz povolen, a to pouze na dobu stanovenou v tomto rozhodnutí.

Inventarizace sbírek

Soulad evidenčních záznamů jednotlivých sbírkových předmětů se skutečným stavem se ověřuje inventurou.

Při inventuře sbírek se porovnává inventarizovaný sbírkový předmět s příslušným záznamem ve sbírkové evidenci, zjišťuje se identifikace sbírkového předmětu podle evidenčního záznamu, jeho stav, potřeba preparace, konzervace nebo restaurování, způsob jeho uložení a kontroluje se prostředí, v němž je sbírkový předmět uložen.

Inventuru provádí inventarizační komise, kterou tvoří nejméně 3 osoby jmenované vlastníkem sbírky nebo v případě mimořádné inventarizace ministerstvem. O výsledku inventury sepíše inventarizační komise zápis, který podepíše její členové, a komise jej neprodleně předloží vlastníku sbírky, v případě mimořádné inventarizace ministerstvu. Zápis obsahuje jméno, příjmení, funkci a podpisy osob, které inventuru prováděly, a její datum. Zjistí-li se rozdíl mezi skutečným stavem a evidenčním záznamem ve sbírkové evidenci, je součástí zápisu protokol, ve kterém se uvedou zjištěné rozdíly, včetně jejich zdůvodnění.

Pokud byly při inventarizaci zjištěny nedostatky, učiní vlastník sbírky opatření k jejich nápravě, nebo v případě mimořádné inventarizace stanoví opatření k jejich nápravě ministerstvo.

Provedení inventarizace se zaznamenává do evidenční knihy s uvedením data provedení inventury.

Vlastník sbírky je povinen oznámit ministerstvu provedení inventarizace a její výsledek, popřípadě opatření stanovená k nápravě zjištěných nedostatků.